

- недостатній рівень капіталізації страховиків;
- відсутність стабільних і надійних інвестиційних проектів у країні;
- ринок страхування життя в Україні здебільшого представлений страховими компаніями з іноземним капіталом, відтак доходи таких компаній спрямовуються не на розвиток вітчизняної економіки, а виводяться за межі держави.

Таким чином, можна зробити висновок, що для розвитку накопичувального страхування життя в Україні необхідно підвищувати рівень економічного розвитку країни, зокрема працювати над зростанням ВВП на душу населення. Однак в умовах війни та невизначеності необхідно зацентувати увагу на таких перспективних напрямках розвитку вказаної галузі:

- внесення полісу зі страхування життя до соціального пакету співробітників великих підприємств;
- запровадження на законодавчому рівні індексації страхових виплат, що надало б гарантію збереження реальної вартості страхових виплат;
- запровадження механізму надання допомоги страховим компаніям, які опинилися на межі банкрутства;
- розроблення на державному рівні заходів, спрямованих на унеможливлення монополізації ринку страхування життя;
- розвиток українських страхових компаній, які б надавали послуги перестрахування.

Список використаних джерел

1. Гаманкова О.О., Хлівний В.К. Страховий ринок України у глобальному страховому просторі. *Фінанси України*. 2012. № 5. С. 58- 67.
2. Куделя Л.В. Соціально-економічні аспекти розвитку страхування життя в Україні. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми, 2006. Т. 17. С. 293-300. URL: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/480>.
3. Стецюк Т.І. Сутність страхування життя: значення, функції, ризики. *Наука й економіка*. 2015. Вип. 1. С. 154-160.
4. Чвертко Л.А. Тенденції розвитку страхування життя в Україні в умовах економічної нестабільності. «Сталий розвиток 2030: економічна, соціальна, екологічна та політична складові»: матеріали доповідей міжнародної міждисциплінарної конференції (Грузія, Тбілісі, 2017). Тбілісі – Львів, 2017. С. 116-121. URL: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/handle/6789/7774>.

УДК 336:368

А.А. Шірінян,

аспірант кафедри банківської справи та страхування,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана,
artur_shirinian@ukr.net

КЛЮЧОВІ ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ – СУЧАСНІ ІНДИКАТОРИ ЕВОЛЮЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Питома вага страхової галузі у ВВП країни нині становить близько 1 %, у той час як у розвинених країнах цей показник сягає 10-15 %. Сучасна роль страхової системи України з високим рівнем проникнення в національну економіку розглядається як актуальне завдання державної економічної політики. Моніторинг ефективності функціонування страхового ринку здійснюється з боку держави НБУ. Однак дотепер не запропоновано і не унормовано ключові показники ефективності (КПЕ), які б визначали результативність дій влади і учасників страхового ринку. Тому виникає потреба у розробці нової методології оцінювання ефективності функціонування страхового ринку.

Метою дослідження є розробка оптимального набору ключових показників ефективності на основі макро- та мікроекономічних показників, який би давав змогу визначити результативність дій учасників страхової системи країни та еволюції страхового ринку України.

Методологія дослідження спирається на елементи статистичного аналізу в частині формулювання КПЕ на макроекономічному рівні страхового ринку. Ми також використовуємо положення статей Закону України «Про страхування», законодавчі акти і розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативи НБУ.

Кількість КПЕ має бути оптимально обмеженою з метою відмови від другорядних показників, які майже не впливають на результативність, і забезпечення доступності даних для розрахунку КПЕ за допомогою даних страхових компаній і даних НБУ.

Викладення основного матеріалу. Слово «ефект» означає дію і результативність практичної діяльності та походить від латинського. У іноземній літературі використовують також поняття «performance» (яке перекладається як «результативність» або як «ефективність») і «key performance indicators» (англійське скорочення KPI) [1]. Національні стандарти ДСТУ ISO:9000:2015 та ISO:9001:2015 характеризують ефективність через співвідношення між результатом і використаними ресурсами. Саме тому у більшості досліджень KPI має два аспекти: як ступінь досягнення запланованого результату і як співвідношення результатів і фактично здійснених витрат.

Дослідник К. Бауер дає таке визначення ключовим індикаторам ефективності: «KPI – це кількісно вимірюваний набір показників (metrics), який відображає ефективність організації в досягненні її цілей і завдань» [2, 63].

Оскільки ефективність поєднує результати і витрати, то в економіці підприємств розглядається переважно через відношення доходу (чи прибутку) до величини активів (або витрат) і тому зумовлює потребу підвищення економічних результатів на кожну одиницю витрат у процесі діяльності. З таких позицій критерій ефективності основної (страхової) діяльності страховиків можна оцінювати за допомогою показника дохідності активів як відношення валових премій до величини активів.

Наш аналіз виявляє, що визначення ефективності функціонування страхового ринку може суттєво різнитися залежно від цільової аудиторії: з позицій споживачів послуг, з позицій власників страхових компаній, з позицій держави тощо. Це стає зрозумілим з наступних міркувань.

Страховий ринок можна розглядати як сукупність його основних учасників: продавців послуг страхування (страхових компаній), страхових посередників (брокерів і агентів), покупців послуг (страхувальників), державних уповноважених органів регулювання і контролю, оцінювачів ризиків і збитків. Всі названі суб'єкти мають відповідну мотивацію для ефективності функціонування страхового ринку.

Інвестори зацікавлені в отриманні прибутку і тому розглядають ефективність використання капіталу за допомогою показника рентабельності власного капіталу.

Держава має забезпечувати добробут і високі стандарти життя та убезпечення громадян. Саме тому, КПЕ з позицій державного регулювання відрізняються від КПЕ для інвесторів. Для держави відсоток застрахованого населення може слугувати КПЕ функціонування страхового ринку [3, 158].

Також важливим для економіки країни є наповнення бюджету, тому обсяг податкових надходжень у бюджет теж може розглядатися як КПЕ з позицій держави. Водночас, такий показник не може вважатися КПЕ з погляду інвесторів.

Для основного учасника страхового ринку України, а саме, для страхової компанії, важливими показниками є обсяг страхових премій, відсоток навантаження у брутто-тарифі, рівень страхового відшкодування, чистий прибуток, які можуть слугувати КПЕ з позицій страховиків [4, 122].

Для потенційного покупця страхової послуги (страхувальника) КПЕ має визначати ступінь задоволення клієнта. Тому, з позицій споживачів послуг, вартість, рівень страхового

відшкодування і швидкість надання послуги можуть вважатися відповідними КПЕ. Критеріями ефективності для потенційного споживача послуг можуть бути низька ціна, незначні адміністративні витрати та високий відсоток страхового відшкодування [5, 226].

Таким чином, КПЕ слугують маркерами, які орієнтовані на учасників страхового ринку. Відповідні КПЕ можуть бути запропоновані з різних позицій: з позицій споживачів послуг, власників страхових компаній, постачальників послуг, а також з позицій держави.

За результатами проведеного нами аналізу виявлено конфлікт інтересів учасників ринку і неможливість існування уніфікованих для всіх учасників критеріїв ефективності функціонування страхового ринку України.

Подальші дослідження слід спрямувати на проведення кількісних розрахунків КПЕ та кореляційних співвідношень на основі відповідних гіпотез.

Список використаних джерел

1. Performance indicator. Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Performance_indicator.
2. Bauer K. The Power of Metrics: KPIs – The Metrics that Drive Performance Management. DM Review. 2004. Vol. 14. № 9. P. 63–64.
3. Шірінян Л.В., Шірінян А.А. Ключові показники ефективності функціонування страхового ринку для держави. *Бізнес Інформ*. 2019. № 8. С. 158-164.
4. Шірінян Л.В., Шірінян А.А. Ключові показники ефективності функціонування страхового ринку для страхових компаній. *Облік і Фінанси*. 2019. № 3. С.122-128.
5. Шірінян А.А., Шірінян Л.В. Ключові показники ефективності функціонування страхового ринку для покупців страхових послуг. *Проблеми економіки*. 2019. № 3. С.226-232.

УДК 336:368

JEL codes: D12, D81, G22, Z13

Lada Shirinyan,

Professor, Head of the Department of Finance,
Institute of Economics and Management,
National University of Food Technologies,
ladashirinyan@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8349-2113>

Aram Shirinyan,

Doctor of Sciences, Head of the Research Laboratory,
Institute of Applied Physics of National Academy of Sciences of Ukraine,
aramshirinyan@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6119-7084>

BEHAVIORAL MICROINSURANCE: APPLYING PROSPECT THEORY

Prospect Theory is central in behavioral microinsurance. Microinsurance is considered as insurance for low-income people, namely, defence of valuable interests of low-income persons in exchange for low insurance premiums [1]. It is a very important for Ukraine and low-income countries. According to the World Bank, 75 % of Ukrainians were living below the poverty line, and about 7 % of the country's population was in extreme poverty.

Purpose. We aim to test if Prospect Theory can explain behavior or measure expectations of loss or gain of low-income people in Ukraine. We also estimate the possible market demand and potential income of commercial microinsurance provider.

Methodology. The study uses the contingent valuation method due to direct inquiry of low-income people, in a survey, how much they would be willing to pay for insurance and to get back in case of an insurance event arising.